

Foia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

PEST'A

Mercuri
22 maiu
3 junin

Ese totu a opt'a di

Pretiuu pentru Austria

pe Jan. - jun. . . . . 4 fl. —

Pentru Romania

pe Jan. - jun. unu galbenu.

Nr.

18.

Cancelari'a redactiunei

Strat'a lui Leopoldu Nr. 4.

unde sunt a se adresá manuscrisurile si banii
de prenumeratiune.

Anulu

IV.

1868.

PORTURI FEMEIESCI ROMANE. Cluj

I.

Romana din Salisce.

(Cu ilustratiune pe pag. 209.)

Una caracteristica, de si neesentiala, a nationalitatii, este si portulu. Precum ni-amu pas-tratu limb'a strabuniloru nostri si nenumerate datine de ale vechiloru Romani intru asemene ni s'au conservatu fórte multe si din portulu loru. Fara de a analisá portulu Romaniloru din anticitate, sê luâmu numai pre o italiana din tienutulu Romei si vomu aflá multa asemenare intre portulu ei si alu unei romane d. e. din tienutulu Sabiului. N'avemu sê ne mirâmu câ gasimu asemenare mai multa intre portulu femeiloru decâtu intre alu barbatiloru. Caus'a, marturisita cu placere, ni se vede a fi: câ femeia romana, — avendu mai multu meritu si intru conservarea celoralalti tesauri natiunali nepretiuiti, de cari nu ne-au potutu despoiá atâti-a seculi negri, nu-si potea descordá atentiunea neci de la unu obiectu de predilectiune femeiesca, ci se ingrigi cu mai multa gelosia, decâtu barbatii, si de lucrulu meritulu a-i adauge gratiele, — pentru care, credemu câ, nu se va superá nimene, ci din contra totu romanulu va simti o adeverala mandria natiunala, ve-

diendu, câ tieran'a romana preferesce si astadii'a (comesi'a) sa tiesuta, cosuta si infrumsetiata cu manile sale, insocita de o zaghia (siurtia, Schürze) simpla si de o cratintia pestritia, tôte de man'a sa, — rochiei si bumbiloru unguroicelor si ciucuriloru, peteleloru (pantlicelor) si altoru intiotiature a le sasoicelor, ma si crinolineloru, metasarfeloru, vâloriloru de ilusiuni, si Dumnedieu mai scie câtoru lucruri de moda.

Dar' sê nu ratecimu pré tare de la obiectu. Vomu cercá dara calea cea mai scurta, spunendu câ scopulu acestoru sîruri este numai a aretá, câ precandu portulu femeii din cutare tienutu romanu sémene multu cu portulu tieranei din frumós'a Italia, pre atunci acestu portu diferesce tare in asemenare cu alte tienuturi locuite de romani. Portulu romanei de pre Muresiu diferesce de alu sabianeii, alu banatianeii de alu munteneii, si de tôte: alu ungureneii. In multe locuri se deosebesce portulu chiaru si in dóue sate vecine. Mai lamuritu se vede acést'a din asemenarea in figura.

Cu asta ocaziune presentâmu onorab. năstre cetitóre imaginea bine nimerita a unei romane de la Salisce, din tînutulu Sabiului in vestiminte de serbatóre. Intregu costumulu i stă din urmatórele: O fia de giolgiu, cu maneece large, chindisita (infrumsetiata, brodata,) cu arniciu negru (arare ori cu metasa), zaghie (siurtia si cratintia) negre de pēru, unu vĕlu albu pre capu, o naframa (cârpa) négra la grumadi (ceea ce inse mai multu lipsesce), brău negru, si in petióre: ciocci (ciorapi, strimfi, cióreci femeesci) de lana, cari abié ajungu pana la pulp'a petiorului si nu se léga, fiindu destulu de grosi a stă oblu si nelegati, si preste ei opinci, in serbatori (sėu la cei mai avuti si in tóte dĕlele): papuci.

Tóta imbracamintea, afara dóra de incalciaminte, este productulu maniloru ei. Nu cumpera pre bani numai ati'a sėu dóra neci acést'a. Locuitorii acelu tĕnutu ocupandu-se cu oieritul, romancele năstre nu ducu lipsa de lana, carea o torcu, tiesu si cosu, imbracandu-si, cu ajutoriulu lanci si alu cānepei tóta cas'a, de susu pana diosu, pentru tóte anutempurile. Déca ni aducemu bine a minte, apoi nu a rare ori, decum-va nu de regula, vedi pre romanele de pre la Salisce si giuru portandu pelerie barbatesci, negre si late.

Vorbindu odata cu o nevestutia tenera de pre acolo mi-spuse, cā e maritata de 4 ani, de 3 ani si diumetate inse nu si-a vediutu barbatulu decātu numai in 3 ronduri, fiindcā petrece mai multu la oi, in tiéra. Póte fi dara, cā femeile de pre acolo pórtă pelerie barbatesci si din cauza cā fiindu in mare parte mai multu singure, ele suplinescu si pre barbatu in economi'a de a casa, despre ce inse nu garantămu.

Cu alta ocaziune, dandu-ne man'a de ajutoriu, vomu servi stimab. năstre cetitóre cu modele de portu romanu, de prin alte tĕnuturi. Si pana atuncia recumandămu in atentiunea toturor partea economica a portului de la Salisce.

TRECUTULU, PRESENTULU, SI VITTORIULU.

Strabuni

Andu traiana si noi in lume.

Alta fala nu doreamu.

Decātu sē portămu unu nume.

Demnu de tiér'a ce-o iabeamu:

Si-alu ci stėgu pe nentrupte,

Nobilu, mandru si curatu,

Prin mĕi taberi, prin mĕi lupte

Braciulu nostru l'a portatu.
 Ēr trecundu la nemorire,
 Dup' unu traiu adancu, betranu.
 V'amu lasatu de moscenire
 Bravulu nume de romanu,
 Sē-lu portati cu barbatĭa
 Pentru dalb'a Romania!

Parintii.

Candu eramu odinóra
 Si noi ageri, si noi juni.
 Imitamu adese óra
 Pe ai nostri bravi strabuni.
 Amu luptatu si noi cu pieptulu
 Si cu anima multi ani,
 Ca sē nu se calce dreptulu
 Tĕrei năstre de tirani.
 Dar adi, vai! s'adaugara
 Inimicii oi cumpliti,
 Si in intru si afara
 Crescu mereu, crescu inmultiti:
 Asta-di a caditu urgi'a
 Preste tóta Roman'a!

Junimea.

Noi vomu fi stindardulu vóstru
 Inainte — morgatoriu:
 Animele in pieptulu nostru
 Palpita, s'aventa, sboru.
 Déca patri'a se plango
 De 'mpilarea celoru roi,
 Cu alu nostru june sange
 Vomu spelá rusĭnea ei.
 Bravi strabuni ai tĕrei năstre.
 Romani verdi si mari eroi.
 Faceti sufletele vóstre
 Sē renasca adi in noi,
 Sē strigămu cu barbatĭa:
 „Salta, mandra Romania!”

G. Baronei

DACULU CELU DIN URMA.

(Novela istoricu.)

(Urmare.)

— Cu acést'a te incoronédia Decebalu, Delila, cu acést'a vei fi sufletulu, amorulu, favorit'a si dietatea cea mai adorata regelui Daciei. Déca voru mai traí aceste bratie si acést'a corónă pe fruntea lui Decebalu, vei fi scutita de planulu Asiriloru, si de traptarea inganfatei Rome. Tu vei remané in Daci'a si vei ferici acestu sufletu ce lamentédia Poporulu nu va scí de relatiunea năstra, — si va traí in fanatismulu seu; ér dieii déca vreu persecutare, oh. Decebalu va suferí gón'a diciloru pentru Delil'a.

Sciu sôrtea mea, si nu me dore; dar oh, deca diei voru pedepsi patri'a si poporul Daciei pentru regele ei . . . . .

— Resipesce altarele dieiloru tei, Decebalu! Amorul e dieitatea ce redica si doborâ poporele si regii, amorul e dieitatea ce redica nisuinta'a virtutii la marire, ce insufla taria si potere, si ce doborâ, resipesce, si ce inaltia, iutiene.

Decebalu erâ aprofundatu si uimitu pana la sufletu, si cu o vorba grea bolnavetia si muribunda continuâ.

— Putînu tempu mai am Delila, si se va schimbâ tronulu meu, si me voi ivi mandru luminos in cereu de gloria, intr'alta lume la alte mariri. Vedit'am semnele viitoriului Daciei, vediutam semnele sinistre. Daci'a priveghiédia in ajunulu mortii, — Peri-va Daci'a cea mandra si incantatôre, peri-va poporul si numele ei, tronulu si marirea lui, regele si fal'a de nalte suveniru. Eu me voiu redicâ din lumea umbreloru, fiinti'a mea se va straformâ in leu cu cõma de aur, sêu in vulturu sumetiu, si me voiu ivi intr'alta lume ca rege, ca regele teu. Acolo unde se ivescu regii in haine de splendore, me voiu ivi cu steta mea. — acolo sê voru intelni stelele nôstre Delila si vomu cuprinde tronulu fericii in azurulu ceriului multiamiti. Pocalulu suferintiei pentru unu amoru opritu inca nu s'a golitu deplinu; sê suferimu, angerulu cugeteloru mele, visulu sufletului meu, sê suferimu unulu pentru altulu pana la môrte, — ceea lume va fi mai dulce dupa dorere. Lupt'a se apropia si cu ea môrtea Daciei, — suferimu Delila, suferimu pana la môrte. Adio — candu te vei straformâ in lebedu alba, sêu in porumbitia gurlitôre pe cea lume, ne vomu intelni. — adio dîse regele, apoi inbratîsiendu-o cu patim'a unei uitari nebune, stateau beti ca morti.

Cele trei sute de fetiôre cantau in arte cantare doinica ca dorerea regelui, ca beti'a Delilei.

Decebalu se naltia tristu si sarutandu fruntea junei fetiôre, redicâ perdenu'a si chiamâ la sine pe betranulu asiriloru. Apoi est in poporu cu betranulu langa sine si cu Delil'a de mana, si aruncandu o privire sumetia preste altarele consumate, incepû cu unu tonu redicatu.

— Betranii Daciei ce au caruntîtu in svaturi, juni resboinici de lupta, si totu fiulu Daciei sê asculte cuventulu regelui!

Tacere fû in poporu ca môrtea, si Decebalu continuâ:

— Castrele Romei se apropia. Veterani gata la môrte, si juni setosi de lupta si de lauru voiescu sê potopésca Daci'a cea mandra. sê do-

bore tronulu ei. sê inchine. sê robésca si sê uciga poporul ei. Si Rom'a concentrédia in armele sale poterea armeiloru lumei cunoscute. Si vine cu dorulu resbunârii de a inchinâ poporul ce a rusînatu acvil'a Romei, si a frange armele lui. Se apropia tempulu celu de sange, si lupt'a cea crancena, care va decide sê traiésca Daci'a ca spaim'a Romei, sêu sê piéra cu poporul si numele ei pe veci.

Mandr'a Asiria transmite corõna pentru fala. betrani pentru svatu, voinici pentru lupta, si o flóre plapanda. mirésa regelui. Bunu va fi svatulu in tempuri grele, bun voinicii in batalia. scumpa coron'a, si e frumõsa flõrea asiriloru ca frundi'a primaverii.

Sê se adune betranii daciloru, sê faca svatu in preora bataliei, — sê se adune popii sê caute profetîrele, si magii sê splice semnele ceriului, presemnele bataliei din aeru si din stele.

Atunci pasîrà betranii daciloru, capitaniu poporului albi ca néu'a, — cei ce au fostu de multe ori stalpii tronului si fruntea lupteloru, — si unulu dintre ei incepû:

— Regele braviloru, bravulu regiloru, — svatulu daciloru se cuprinde in profetîrele loru: atunci candu se va unî sangele regiloru Daciei cu sangele lasiloru straini, va peri Daci'a si poporul ei. — Sê piéra regele, sê piéra in blastemulu Daciei atunci, candu va oltu sangele dacului in sange strainu! — Aceste bratie franse de multîmea aniloru voru scî inca redicâ spad'a spre aperarea Daciei. — En vedi resboinicii daciloru, privesce in ochii loru, cum ardu de flacar'a, de dorulu bataliei — Oh rege, inca n'a suferitu daculu rusînea, a-si aperâ patri'a prin bratie straine. Si acelea bratie ce a sagetatu odata vulturulu Romei, au nu voru scî portâ arm'a spre aperarea Daciei? Sê piéra regele ce nu adora profeti'a si legile strabune!

Betranii se retrasera.

Atunci pasîrà betranii popiloru naintea regelui tienendu in mana cartea profetîrilor, si cu o pietate sacra recitara pasulu profetîrilor: candu se va unî sangele daciloru cu sange strainu, va peri Daci'a si poporul ei. Sê piéra regele ce nu adora profeti'a si legile stramosiloru!

Atunci venira magii, si intorcandu-si ochii in tôte partile ca farmecati, incepûra a spune cum s'a ivitu o stea luminõsa de catra Rom'a, si a trecutu schinteitôre preste ceriu spargendu-se de a supra Daciei, si lasandu sê cada focu si flacara preste Daci'a . . .

Sciutu-o-a asta regele, ceea ce asié lu-dorea.

Atunci se decise sê intrebe svatu de betranulu (heir'a de protopop'a Daciloru, celu be-

tranu ca tempurile, acarui graiu nu-lu audiau dacia cu dieceniile, care singuru siedea ascunsu in misteriiile daciloru sub templ'a Sarmisegetusei, si conversá cu dieii si cu umbrele regiloru strabuni, — si numai in pericle mari inaintea batalieloru sangeróse esiá albu ca néu'a si profetiá.

Betranulu popiloru se scolà incetu si redicandu-si man'a ca unu profetu dîse linu: Mergi Decebale in misterieile daciloru, dieii sunt conducatorii Daciei!

Atunci se reversau diorile cu o lumina rósa, asié semená a sange. — In diori se sfarsiesce arderea, si candu resarea mandrulu sóre, erá desiertu campulu arderii, si austrulu demanetii redicá cenusi'a catra ceriu.

II.

Sub templ'a capitalei Sarmisegetus'a erau ascunse misteriiile — sacramintele si tesaurari'a daciloru. Templ'a cea gigantica erá subminata ca o sala gigantica in mai multe despartiminte, precum cerea variatiunea obiepteloru depuse, ér pe sub mine, canale secrete pe unde umblau popii si esiau in statuele dieiloru si vorbiau din ele ca diei.

— Aici erau prin cosciuguri de marmure scumpe depusi regii daciloru, prin cele pompóse, si cu unu lucsu pretîosu de préda. Aici erá tesaurari'a daciloru, coron'a si sceptrulul cu rubine scumpe, si cu diamante mari si pretîóse, — imbracamintele regiloru adormiti — vestmintele de parada, camesi de feru ce a vediutu lupte crancene, — si arcure de auru, si arme diverse, impodobite cu o préda de lucsu ne mai audîtu, — aici erau anticítãtile, pastrate ca sacramintele daciloru, cu pietate santa, — si aici erau redicate nalte si pompóse statuele dieiloru Daciei. Acest'a era museulu celu mare si santu alu daciloru, — acest'a cuprindea in sine misterieile dacesci.

Si misterieile daciloru erau sacre, si localitatea lor, ca beseric'a crestinului. Aici nu intrá nimene in veci, numai unu omu din lume siedea acolo, si-si traia viéti'a prin misterii conversandu cu dieii, betranulu Cheir'a. Acest'a erá diumetate dieu, si erá pop'a primariu si filosofulu daciloru. Aici siedea elu singuru diu'a si nóptea, aici va traí pana la mórte, si aici lu-voru depune dupa mórte, — apoi lu-va urmá altulu, cine scé cine va fi in lume ca elu dupa elu.

Elu e singuru omulu ce cunóscie misteriiile daciloru, cá-ci elu intra singuru in misterii. A rare ori intrá regele nainte de lupta a se rogá dieiloru pentru victoria, si a rare ori popii, candu

au sê tiena judecata de mórte, preste cine comite o crima in contra Daciei; cá-ci popii erau la dacia, ca la tóte popórele orientale, popi si judecatori.

Oh ce se intemplá in misteriiile Daciei nu sciá nimene pre pamentu, numai protopop'a celu betranu, ce scie planurile si voi'a dieiloru. In nopti negre se ivescu prin misterii regii, cei ce dormu lasandu-si sgéburile si velulu deschise — si vorbescu de sórtea, de bravur'a si de vítorulu Daciei, — si conversédia cu dieii, si-róga s'ajute Daciei in lupta, sê li ajute la victori'a stralucita. Protopop'a conversédia cu ei si scie vorbele lor, si scie sórtea Daciei.

Nóptea se estinde, — umbrele lunei se lungescu ca spaimetele nocturne, si se inclina una catra alta, si éra s'alina si tacu ca mute.

Misteriiile daciloru sunt negre intunecóse, si tacute ca mórtea.

Si atunci candu intunereculu e gróznicu si infioratoriu — éta se ivesce in misteriiile daciloru o figura négra din capu pana in pitióre, tienendu in mana o lampa oscura, ce arunca o flacara domóla lina. Acest'a erá Decebalu, regele daciloru, — vinea sê intrebe dieii, cá dieii conducu pasii regiloru Daciei.

La usi'a minei misteriose indata observá pe protopop'a, albu ca neú'a siedindu rediematu pe o pétra langa o urna betrana. Regele se sfi cu o pietate vediendu acestu dieu viu, acestu betranu indieitu — si statù unu minutu inaintea betranului ca pétr'a. Betranulu si-intórse capulu catra elu incetu, ca o machina, si privi la elu asié mutu unu picu, apoi preste umeru aretà cu degetulu indereptu, sê pasiésca inainte la statuele dieiloru.

Regele se inchinà betranului, apoi pasí nainte; éra betranulu popa disparù in urn'a ce i se deschidea sub pitióre ca o pestera mica — neobservatu.

Regele pasí nainte cu óre-care miscare pia, pana ajunse langa o movila mai inalta, ce erá trasa cu perdele negre in midiloculu minei misteriose. Acest'a erá movil'a, respektive cel'a unde s'adunau popii daciloru si judecau mórte pentru pecatele comise in contra Daciei.

Decebalu statù putînu ca cum s'ar mirá, apoi pasí mai nainte pana ajunse la statuele dieiloru ce se redicau nalte de a supra lui.

Regele umblá pe la tóte pe rendu si se inchinà lor, atingendu-si capulu de ele, apoi siediù sub statue, privindu catra ele cu o santitate inalta, meditatoriu.

Oh mare a potutu fi unu Decebalu in meditare sa de sórtea Daciei!

Dupa o meditatie lunga si-redicà fruntea Decebalu si cu o vóce grea tremurátore, strigà catra diei:

— Diei nemoritori, dieii daciloru, — umbre straformate, umbrele regiloru ce conversati cu

Apoi fù tacere grea pe unu tempu, — ér dupa aceea ca din fundulu pamentulu s'audî o bombaire tempita, si apoi o vóce otarita rara:

— Scóla Decebale, regele braviloru — aduna taber'a daciloru, léga-ti armele de brau,

ROMANA DIN SALISCE.

dieii, — deschideti-ve graiulu, indreptati pasii regelui. Daci'a si poporulu ei stâ in ajunulu serbatorii din urma pe lume, serbatorii de mórte. Spuneti daciloru diei nemoritori, cum sê traiésca liberi, cum sê móra bravi!?

si stai gata de lupta. Fía bravi voinicii Daciei, si prin mórtea loru voru dobendí nemorirea in posteritate, si voru traí pana va tiené lumea si tempurile!

(Va urmá.)

V. R. Buticescu.

DR. ROBERT ROESLER

fatia cu continuitatea romanității Romaniloru nordu-danubiani in Daci'a traiana.

(Urmare.)

La pagin'a 53. Dr. Roesler scrie: că Dacii, cari sub conducerea ducelui Salamonu au purcesu cu Tzelgu pacinaclu la anulu 1088 in contra Bisantiniloru, nu aru fi fostu Romani nordu-danubiani dupa cum crede Thunman, si alti; ci acei Daci aru fi fostu Bulgari, veri Romani din Bulgaria. Dr. Roesler spre a-si intari acést'a asertiune, dîce la pagin'a acést'a, că scriitorii bisantini prin espresiunea: „Dacia“ in tielegu inea totu pre locuitorii din tienutul Daciei aureliane sudice; spre adeverirea acestei dîceri dsa se provóca la locurile lui Constantinu Porfirogenitululu din opulu despre administratiunea imperiului III. 56, si la alui Cinamu II. 70, unde Daci'a ocura in drépt'a Dunarei, si din acést'a provocare aseréza, că si scriitorii apuseni Daci'a in evulu mediu o punu in drépt'a Dunarei precum: Eginhard scriîndu despre Carolu celu mare capu 13, si poetulu Saxon la anulu 814.

Aceste argumente a Dr. Roesler, prin cari se silesece a arétá, că Dacii din óstea lui Solomonu asociati ducelui pacinaclu Tzelgu, nu aru fi fostu Romani nordu-danubiani, ci locuitorii din Bulgari'a din drépt'a Dunarei, dupa pareea mea tóte sunt fara de fundamentu:

a) Pentru că espresiunea de: „Daci“, la scriitorii bisantini se folosese si pentru locuitorii din Daci'a traiana precum se vede din opulu Anei Comnena: Alexiada la pagin'a 455, unde Ungurii din steng'a Dunarei se numescu Daci, (cum recunósece si Sincai in cronic'a Romaniloru pag. 423), si precum aréta si scriitoriu grecescu Laonicu Calcocondilas libr. II. unde pe Romanii din Moldova i numesce Daci, dîcandu: „Gintea Daciloru séu a Valachiloru intre carii si Moldavii, e cea mai prestanta, (Dacorum sive Valacorum, in quibus et Moldavi gens praestantissima.“)

b) Si pentru că si scriitorii apuseni Daci'a o punu si in steng'a Dunarei, precum se póte vedé eliaru din Eginhardu, la care se provóca Dr. R., si care la c. 14 scrie, că Carolu celu mare a cuprinsu in rip'a Dunarei Daci'a Pannoniei oposita, si precum se documentéda si din scriitoriu din seclulu alu nóne-le Guido de Ravenna, care vorbindu despre Daci'a din steng'a Dunarei dîce, că prin patri'a daciloru curgu riuurile aceste: Tisia, Tibisia, Drica, Marisia, Arine, Gilpir, Grefia, („Per quas Dacorum Patrias traseunt plurima flumina, inter cetera,

quae, dicuntur: Tisia, Tibisia, Drica, Marisia, Arine, Gilpir Grefia.“ (védesse magazinulu istoricu Transilvanu edatu de Anton Curz in 1846 pag. 371 tom. II. fasc. IV.)

Din scriitorii aci produși luminatu se póte pricepe, cumca espresiunea de „Daci“ scriitorii o-au aplicatu si la locuitorii Daciei din steng'a Dunarei, si cumca prin urmare despre Dacii din óstea lui Solomonu asociata ducelui Tzelgu nu se póte cu siguritate asera, că acei Daci aru fi fostu locuitorii din Bulgaria care provincia Dr. R. o mesteca, si o confunda cu Daci'a aureliana ca si Grecii, carii Daci'a din drépt'a Dunarei o cuprindeau sub numele Bulgariei, (precum scrie Guilelmul Tiriulu in istori'a espeditiunelor cruciate c. IV. pag. 38.)

La pagin'a 54 Dr. Roesler dîce, că Romanii, pe carii Manuelu Comnenulu imperatulu Constantinopolitanu in anulu 1164 i-a tramisu cu ducele Batitia a supra Unguriloru, si despre acaroru locuintia Cinnamu scriitoriu grecescu dîce aceste „de unde nime isbise din veacuri, nu ar fi fostu Romani din steng'a Dunarei dupa cum credu unii; ci acei Romani aru fi fostu din drépt'a Dunarei, din tienutul Amchialului, si a Biziei, pentru intarirea acestei asertiuni produce urmatórele ratiuni mai momentóse:

a) Că la Romanii nordu-danubiani din Moldavia nu s'aru poté aplica dîs'a scriitoriuului Cinnamu susu memorata: (de unde nime isbise din veacuri), ci acea dîsa se póte aplicá la Romanii din tienutul Amchialului, de unde nu s'au facutu nevaliri a supra Unguriloru din veacuri;

b) Că Manuelu Comnenulu in 1164 nu a tramisu Romani din steng'a Dunarei, unde nu erau obligati a ascultá de demandarea imperatulu Constantinopolitanu, ci elu in 1164 a tramisu Romani armati din drépt'a Dunarei, unde Romanii ca supusi erau obligati a ascultá de imperatulu Constantinopolitanu.

Ratiunile aceste ale Dr. Roesler sunt infirme, si neci decátu nu ne convingu despre aceea, că Romanii din óstea lui Batitia mai susu memorata aru fi fostu din drépt'a Dunarei din tienutul Amchialului, si Biziei, ca sê ne potemu convinge despre debilitatea acestoru ratiuni premitu aci urmatórele reflexiuni:

a) Cumca Dr. Roesler nu a documentatu in asertiunea sa neci cu unu scriitoriu aceea, că Romanii din óstea lui Leon Batitia aru fi fostu din drépt'a Dunarei, ci stâ nainte numai cu argumentele prememorate, care nu potu avé neci o valóre;

b) Cumca Romanii, carii in 1164, cu invo-

irea imperatului Manuclu Comnenulu au mersu a supra Ungurilor (precum scrie Stritter in opulu seu : Memori'a popóreloru de la Dunare t. II. part. II. pag. 895.) in óstea lui Batitia au fostu ca soci a Constantinopolitanilor, nu puteau de odata fi si soci acelora :

c) Cumca dîs'a scriitorului grecescu Cinnamu mai susu memorata, adeca acést'a „de unde nimene nu isbise din veacuri“, se póte fara condradícere aplicá si la Romanii din Moldavia, (care dupa cum scrie Calcocondila libr. VI. s'a estinsu pana in marea négra), de óra-ce in vecinatatea marei negre in steng'a Dunarei a potutu sê ffa, precum a si fostu unu teritoriu romanescu, de unde in tempu mai delungatu inainte de 1164 nime nu s'a sculatu a supra Ungurilor ;

d) Cumca e fórtc probaveru, cá Manuclu Comnenulu imperatulu Constantinopolitanu in 1164 a supra Ungurilor a tramisu o trupa cu ducele Leon Batitia din steng'a Dunarei, si alt'a cu Alesiu din drépt'a Dunarei dupa cum pretindea tactic'a bataliei, ca asié in acestu modu Ungurii in 1164 sê ffa atacati din dóue parti, si nu numai din drépt'a Dunarei, ci si din steng'a ei cu óstea lui Leon Batitia.

Considerandu adeverulu in reflexiunile aceste cuprinsu pana ce me voiu convinge despre contrariu, sum mai plecatu a crede lui Thuman, si lui Christoforu Gatterer, care in istori'a lumci pag. 727. serie, cá Romanii tramisi in 1164 a supra Ungurilor au fostu din Moldavia din steng'a Dunarei.

La pagin'a 54. Dr. Roesler, precum se póte vedé din vorbele domniei sale de la acést'a pagina, crede, cá in Daci'a traiana inainte de diumetatea seclului alu patrulea nu aru fi fostu crescini, cá episcopulu Gotiloru Ulfila ar fi fostu paganu, si cá acest'a ar fi adusu crestinateatea in Daci'a.

La acést'a credintia a Dr. Roesler reflectezu urmatórele :

a) Cumca din mai multi scriitori se póte documentá, cá crestinateatea a fostu cunoscuta in Daci'a traiana si inainte de diumetatea seclului alu patrulea, si a nime se póte documentá cu scriitorii Philostorgiu, si Socrate dintre cari Philostorgiu vorbindu despre increstinarea Gotiloru din Daci'a in istori'a besericéscá livr. II. c. 5. pag. 11. asié scrie : „Gintea aceea in acestu modu s'a facutu crescina : Imperatíndu Valerianu, si Galienu o parte marea Transistriani-loru a trecut pe pamentulu romanu, si a percursu parte multa a Europei, a trecut inca si in Asi'a, si in Galati'a. si a intratu si in Capa-

docia, si a luatu prinsu pre multi. pre unii si din acei, carii erau in cleru, si cu mare préda s'au reintorsu a casa ; poporulu captivu, si piu. conversandu cu barbarii pre multi dintre ci-i-au adusu la pietate, si a facutu, ca in loculu credintiei paganesci séu gentilicese inbratiesidia credintia crestiniiloru.

Éra Socrate (in istori'a besericéscá c. 14. libr. I.) scrie. cá Gotii mirandu se de vertutea Romana sub Constantinu celu mare imperatulu Romaniloru au primitu crestinetatea ;

b) Cumca esistintia crestinetatii in Daci'a traiana inainte de seclulu a 4, o aréta si crucile vechi crescinesci aflate in timentulu riului : Nistru, despre care cruci Constantinu Porfirogenitulu in opulu seu despre administratiunea imperiului c. 37. pag. 87. serie, cá dupa traditiunea vechia se credea cá in acele locuri odinioára au locuitu Romani.

Afara de aceste esistintia crestinetatii in Daci'a traiana o intaresce si aceea presupunere. cu carea presupunemu, cá intre colonii romani adusi in Daci'a traiana a trebuitu se fie si crestini, carii au venitu din Roma, unde pe tempulu imperatului Nerone inca se aflá o multime de crestini dupa cum scrie istoriculu Tacitu.

Ratiunile pana aci insírate despre esistintia crestinetatii in Daci'a traiana apriatu dovescu, cumca se insiéla Dr. Roesler candu crede in tractatulu séu la pagin'a mai susu memorata, cá in Daci'a traiana nu ar fi fostu cunoscuta religiunea crestina inainte de seclulu alu 4.

Mai incolo se insiéla Dr. Roesler si atunci candu crede, cá Ulfila episcopulu Vest-Gotiloru ar fi fostu paganu (Heide), pentru cá Ulfila episcopulu Gotiloru nu a fostu etnicu (Heide) ci crestinu, nascutu din parinti crestini catolici precum ni spune istori'a besericéscá scrisa de Philostorgiu, care in acést'a istoria la c. 5. libr. 2. pag. 11. serie, cá parintii lui Ulfila au fostu crestini, si precum ni marturisése si scriitorulu Zozomenu, care in istori'a besericéscá libr. VI. c. 36. pag. 704 serie, cá Ulfila a fostu catolicu, venindu inse la Constantinopolu s'a facutu Ari-anu ; si pre poporulu seu inca l'a adusu la Arianismu. si l'a separatu de catra beseric'a romano-catolica.

La pagin'a 74. 75. Dr. Roesler díce, cá limb'a germána a Gotiloru, Longoburdiloru, si Gepidiloru, carii au locuitu in Daci'a traiana in evulu anticu, in limb'a romana nu a lasatu nici o urma de germanismu, si cá putínele cuvinte germane, ce se afla in Lesiconulu limbei romane sunt inprumutate din dialectulu sasonu din Transilvani'a, si aserand uaceste. in contra con-

tinuității romanității Romanilor nordu-danubiani argumentă: că de aru fi esistatu neinteruptu Romani in Daci'a traiana pe tempulu Gotiloru si Gepidiloru, atunci limb'a germana a acestoru popore aru fi lasatu ceva urme de germanismi in limb'a romana, precum o-au lasatu aceea si in limb'a poporeloru din Itali'a, Franci'a, Spani'a, si in o parte a Angliei.

Aserțiunile Dr. Roesler aci premise in privinti'a neinfluentii limbei germane vechi in limb'a Romanilor nordu-danubiani in contra continuității romanității Romanilor din Daci'a traiana nu potu sê aiba ceva valóre, de óra-ce Dr. Roesler cu nimicu n'a aretatu, că in adeveru cuvintele de origine germana aflate in limb'a romana aru fi luate de la Sasonii din Transilvania, neci n'a specificatu cuvintele acele germane din limb'a romana (care le crede a fi de la sasoni), ca asié cetitoriulu sê póta din ele dejudecă, cari sunt cuvintele germane din limb'a romana vechia a Gotiloru (conservata in versiunea gotica a s. scripturi atribuita episcopului Ulfila), si care limba a potutu lasá urme de germanismi la colonii traiani precum si limb'a romana séu latina a lasatu urme de romanismi in limb'a Gotiloru cum potemu vedé din versiunea germana a s. scripturi desu memorata.

Aducandu eu aceste ratiuni in contra valórei asertiuniloru Dr. Roesler prememorate, acum intrebu pe dsa; óre din limb'a Sasoniloru transilvaneni cea neculta, si fara de literatura sasonica, si restrinsa numai la o mana de Sasoni locuitori in Transilvani'a (unde unii dintre Sasoni nepotendu-se intielege in limb'a loru, vorbescu romanesce) potutu-s'au mesteca in limb'a romana tóte cuvintele de origine germana aflate in limb'a Romaniloru estinsi a fara de Transilvani'a si in Ungari'a, in Banatu, in tierele romanessii Besarabi'a, Moldovi'a, si Romani'a isolate de Sasonii din Transilvani'a? pentru că eu nu potu crede, că limb'a sasonica din Transilvani'a sê fia avutu acea potere magica, ca sê fia potutu ea produce germanismi si in provincie nelocuite de Sasonii din Transilvani'a.

La pag. 79 sub liter'a (c) Dr. R. aseréza, că Romanii se numescu pe sine Romani din acea cauza, că ei au fostu supusi imperiului romanu bisantinu.

Acést'a asertiune a Dr. Roesler e falsa, pentru că Romanii nu se numescu pre sine Romani din caus'a adusa inante de Dr. Roesler, ci s'au numitu pre sine Romani si mai de multu, că ei se tragu cu originea din Itali'a, unde toti locuitorii dupa primirea loru in societatea romana

trebueau sê se numésca Romani (precum scrie Strabone libr. 5. pag. 43).

La pag. 79 sub liter'a (d) Dr. Roesler crede, că Romanii toti, căti se afla in partile din steng'a Dunarei s'aru trage cu originea sa singuru numai de la Colonii Traiani reintorsi in Daci'a traiana dupa seclulu alu doi spre diecelea.

Acést'a credintia a Dr. Roesler dupa parerea mea si a altora inca e cu totul gresita, pentru că Romanii aflatori astadi in tienaturile nordu-danubiane si a nume din Romani'a, din Moldov'a din Besarabi'a, din Transilvani'a, din Banatu, si din Marmati'a nu se tragu cu originea loru singuru numai din colonii traianeni reintorsi din Daci'a aurel. in Daci'a traiana; ci acci si-tragu originea loru parte de la colonii traianeni remasi in Daci'a traiana si de la Aurelianus imperatulu Romaniloru incóce, si parte de la colonii romani adusi sub imperatii Romani in partile din drépta Dunarei, precum de la colonii adusi in Mesi'a sub Augustu imperatulu Romaniloru, de la colonii adusi in Traci'a sub Claudiu, si Constantinu celu mare, imperatii Romaniloru, si de la colonii Romani adusi in Dalmati'a sub Diocletianu imperatulu Romaniloru despre cari coloni Constantinu Porfirogenitulu scrie, că Diocletianu imperatulu Romaniloru a iubitú tare Dalmati'a, si pentru aceea a adusu in ea coloni de poporu Romanu, carii s'au numitu Romani, si estinsu pana in Dunare.

Cumca Romanii nordu-danubiani se tragu cu originea de la coloniele romane aci specificate o dîcu pentru aceea, că din documinte certe istorice demne de credintia se póte dovedí, că sub decursulu secliloru de la Aurelianus imperatulu Romaniloru incóce in mai multe rouduri dintre Romanii din drépt'a Dunarei au trecut in steng'a Dunarei, si s'au amestecat aici cu colonii Romani esistinte in Daci'a traiana de pe timpulu lui Traianu imperatulu Romaniloru.

Totu la pag. 79. sub liter'a (e) Dr. Roesler scrie, ca neci unu locu romanu insemnatu de pe tempulu Romaniloru antici nu si-a retienutu numele seu la Romanii nordu-danubiani; că tóte locurile locali insemnate in Romani'a, in Transilvani'a si in Banatu sunt nóue in limb'a romana; si primite de la altii, si că Daci'a traiana fatia cu Romanismulu aru fi fostu tabula rasa (de la Aurelianus incóce pana in seclulu a 12).

(Va urmá.)

Gavrilu Popu.

Conversare cu cetitórele.

— Pest'a 30 maiu 1868. —

(In salónele cetitóreloru. — Pierdere si dorere. — Profitu si bucuria. Ce ceru cetitórele? — Suvonirea carnevalului. — Primavér'a. — O rola. — Promisiune.)

De multu nu conversai cu dvóstre, amabile cetitóre!

Câta pierdere pentru mine.. ce dorere! — Câtu profitu pentru noi.. ce bucuria! — voru respunde — póte — multe dintre dvóstre — la suspínulu meu. Ma cine scie, óre nu au totu dreptulu?..

O, póte cá astufeliu multe dintre dvóstre dóra nu cunoscu inca mominte neplacute; póte, cá pana candu ochisorii cei mandri aru fi oferitu — din intemplantare — câte-va clipiri pentru modestele miele orduri; pana atunci potura dóra sê se ocupe cu privirea eschisiva numai a cutarui objectu multu mai vivace, multu mai pretíosu... si-apoi acést'a óre nu fu profitu pentru dvóstre? — Póte, cá pana ce pén'a mea statù setósa, ascata, — pana ce vócea mea se pierdù in ragusírea i muta, pana atunci dvóstre avurati dóra ocasiune bine-venita de-a ve poté indulcí audiulu, animele, cu alte voci multu mai sonóre si multu mai delicate.. apoi acést'a óre nu ve poté causá bucuria?

Ci fia ori si cum, destulu cá pierderea mea e mare, dorerea mea adenca!

Dar ce-mi revocu in memoria — pierderea, dorerea trecutului? Ori n'am avutu eu póte, si mangaiare? Sôu nu e mangaiata consciint'a, nu e remuneratu sufletulu, nu e fericire — si inca ce fericire mare! — a pierde ceva pentru dvóstre, a rumpe spinii de pe rugulu bucuriei numai pentru aceea, ca dvóstre sê poté culege cu-atátu mai usioru rosele, parfumele, balsamele de pe crengile lui?..

Eu am tacutu.. multu tempu am tacutu — pentru mine chiaru o vecinicia intréga, a carei clipe, ca totu atáti'a spini sangeratori, mi-au scobitu in anima totu alte si alte rane nóue.. dar déca ranele animei miele v'au desfetatu dóra; déca tortur'a mea fù unu ce multu mai bagatelù decátu sê ve póta atrage compati-mirea gingasie, fù unu ce multu mai neconsiderabile, decátu sê se póta încercá a ve oprire, macaru p'o clipa — cursulu placerei si-alu bucuriei: n'ar fi óre acum — o necurtenire, o nedreptate, o crima in contra delicatetiei — a me cái?!..

— Vorbe góle, caintic si sofisme reci; — me veti intrerumpe dvóstre éra — déca avusi suferintie, e tardú ca sê-ti ajutamú; déca fusesi fericie, neci noi n'am fostu nefericite, alta mangaiare n'avemu; ci reintrandu in salónele aste, ceremu mai multa curtenire; sê ne vorbesci despre atare objectu de interesu mai caldurosu; descrie-ne mód'a cea mai nóua in tóte variatiunile sale; toiletele cele mai elegante si fasele loru; inventiunile cele mai maiestóse a le artei; depinge-ni atare scena momentosa de prin teatrele Franciei, Italiei si altele; presupunemu, cá de candu ne paresisi salónele, negresítu ai intentatu atari excursiune aventuróse prin Parisu, sêu baremi prin Torino..

O, câtu mi-ar placé a ve lasá in credint'i'a acést'a, ci iertati-me frumóseloru, nu me acusatú cu crim'a necurtenirei, déca din sila trebuie sê ve respundu cá: ve insielati!

Retrasu in singuratatea chiliórei miele, profundatu in liniscea amutírei — mi-gelii despartírea de eatra dvóstre, delicatelorú cetitórie.. apoi suspinaiu

langa mormentulu ernei, versaiu câte-va lacrimiori pe cadavrulu gingasiului Carnevalu!

Dvóstre veti mirá, cum póte cine-va sê recugete la ghiati'a ernei, la larvele carnevalului, la trecutu, la mórte, acum, candu presintele ne represinta unu cuibu de viétia, o natura vivace, in care tóte se misca, tóte oftédia, tóte susura si salta si canta, incependu de la infusorulu celu mai mitutelu, pana la puii leiloru, de la fluturelulu celu timidu pana la vulturulu celu audace, — acum candu pamentulu intregu pare ca unu altariu de serbatóre in templ'a universului.. o, acum..

Da, acum delicatelorú cetitóre, cu si acum inca totu mai recugetu la larv'a carnevalului; si sum convinsu, cá dvóstre inca astufeliu ati recugetá, déca acél'a v'ar fi ranitu animele asié, precum a ranit'o a mea... vulnele miele sunt ascunse, tainice si pentru aceea fórte adenci; la ele nu potú strabate adórele primaverei; ele nu se vindeca asié curundu. Va trece primavér'a, trece-va si vér'a, va trece tómn'a si va sosi póte unu altu carnevalu, si anim'a mea dóra si atunci va totu sangerá!

Ve apretiuescu, ve adorediu simtiurile cele bune, dímbetele cele gingasie, mangaiatóre, cá-ci tóte aceste — anim'a femeiesca atátu de fidelu scie sê le desvólte, sê le represinte... dar nu-mi cercati, ve rogu — misteriu vulneloru, nu, cá-ci atunci ar trebui sê redicati si dvóstre velulu carnevalului, si apoi acolo ati vedé multe scene d'acele, in cari póte si dvóstre v'ati affá cu rola, cá-ci rolele cele mai grele, mai maiestróse aici le jóca femeile.. dar unele role sunt fórte tragice.. eu inca avui o rola de diletante, ci chiaru candu o jo-cam mai cu focu, mai cu pasiune, atunci — cadíu perdéu'a!

Ertati-me frumóseloru, cá ve retienui cu astufeliu de discursu fara neci unu pretiu; nisuinti'a mea cea mai santa va fi: a ve remunerá pentru acést'a neplacere.

Da, mai nainte avurati gratíós'a pofta, ca sê ve amusediu cu descrieri despre moda, toilette, arte, scene teatrale si alte lucruri interesante; sborá-voiu dara, sborá departe, pe aripile cugetului si-a fantasiei, si apoi in scurtu rentorcandu-me, ve voiu aduce sciri de interesu mare; voiu spune, cá numerulu damiceloru celoru frumóse din dí in dí totu cresce, de óra-ce numerulu crinolineloru pe dí ce merge scade; voiu spune, cá rochiele nu mai au códa si cá portulu nostru natiunalu din ce in ce decade, da lucsulú strainu totu se inaltia si inca multe d'aceste.. o, câte surprinderi voiu aduce eu pentru dvóstre, numai pentru dvóstre si numai ca sê poté pretinde in semnu de remunerare unu dímbetu gingasiu de indestulire de pre budiele-ve fragede.

Serbatori fericite!

Ionitia Badescu.

CE E NOU?

* * (Dlu Georgiu Baronzí), cunoscutulu nostru poetu de peste Carpati, carele in lunile trecute publicá in diuariulu „Trompet'a Carpatiloru“ unu romanu politico-socialu, vine in nrulu presinte a ne onorá cu pretiuit'a-i colaborare la modest'a nóstra întreprindere. — Lu-salutámú cu o viua bucuria in cunun'a colaboratoriloru nostri.

Δ (Aniversarea) intrárii principelui Carolu de Hohenzollern pe pamentulu Romaniei s'a serbatu in 20 maiu la Bucuresci cu o pompa marétia.

△ (*Intunecime de sóre*). In 18-a augustu va fi asié o intunecime mare de sóre, ca care n'a mai fostu de trei mii de ani. In lungime, va cuprinde dóue mii de mile, éra in latíme trei dieci de mile de pamentu, adeca de la Arabia pana la midiloculu Australiei. Deci noi nu vomu poté ave placerea a o vedé.

△ (*Mai. Sa imperatulu*) a sositu vineri demanéti'a la Buda, si se vorbesce cá va remané aici, pana ce si Mai. Sa imperatés'a se va insanetosi'a de totu.

△ (*Din Becichereculu mare*) unu oficiantu de la perceptoratu a fugitu cu timbre in pretiu de 8000 fl.

△ (*Advocatu nou*). Dlu dr. Ioane Nichita depuse censur'a advocatuala in 28 l. c. cu celu mai bunu succesu. I urámu eminintelui june sê-i succéda a si vedé diliginti'a sa esemplara si frumósele sale cunoscintie incununate cu celu mai frumosu resultatu si in aperia dreptului nedreptatítiloru sei connatiunali.

** (*Cumuni'a*) dlui Nicolau Sustai cu domnisiór'a Mari'a Alduleanu s'a celebratu joi in 28 maiu in beseric'a gr. or. romana din Pest'a. Mirii fericiti inea in diu'a aceea sér'a au caletoritu la Vien'a.

△ (*Spiritu intrepiindiatoriu*). Unu fotografu din Vien'a neputendu capeté neci decum portretrulu faimósei Juli'a Ebergényi, ca sê-lu fotografeze si sê-lu tramita la Berlinu spre vendiare, s'a apucatu si a decopiatu portretulu princesei Fürstenberg, care la tramisu apoi la Berlinu sub numele de Ebergényi, — acum numit'a princesa recérca polití'a din Berlinu sê culéga portretele sale si sê nu lase a se face si mai incolo abusu cu portretulu ei.

△ (*Tóte fóile scriau din poteri ca principele Napoleonu*) caletori'a la Constantinopole o va face prin Vien'a unde are a realis'a Dumnedieu scie ce planuri mari si secrete in favórea Poloniei; acum inse totusi nu va caletori pe aici, ci pe mare, si asié tóta larm'a fu in zedaru.

△ (*In 27 l. c.*) aici in Pest'a unu fecioru de la nâi sarindu in Dunare ca se scóta pe unu pruncu ce érá sê se innece, pe pruncu l'a mantuitu, éra elu fiindu ostentitu de totu n'a mai avutu potere sê iése afara si si-a aflu mormentulu in valurile Dunarei.

△ (*Unu omu mancatu de cani*). In dílele trecute unu omu, maiestru de forte-piano inoptandu pe langa gradin'a lui Orzi de aici din Pest'a, l'a atacatu canii unui macelariu, si intru atáta l'au spintecatu, de in diu'a urmatóre a si muritu.

△ (*O nenorocire infiorátore*). In Supuru in Transilvani'a s'a intemplat, cá siedíndu barbatulu cu femeí'a dupa cina in casa de vórba, deodata au audítu o sguditura mare la usia. Barbatulu care érá tocmai perceptore, cugetandu cá sunt dóra ceva lotrii si avendu la sine adunata o suma mai mare de bani, ca sê nu se intemple cumva sê-i fure, s'a retrasu in incaperea invecinata. Femeí'a inse ca se véda totusi ce póte fi de nu mai incéta cu sguditulu usiei a mersu la usia si a deschis'o; atunci unu lupu turbatu a navalitu numai decátu a supra ei si trantíndu-o la pamentu a inceputu a o spintecá cumplitu, asié cátu pana a venitu intru ajutoriu feciorulu cu o pusca de la puscatu, a fostu mai mórtá; acést'a inse nu i-a ajutatú nimicu nefericitei, cá-ci nu peste multu s'a observatu pe dins'a semnele turbârii, in urm'a careia a treia dí între cele mai crancene torture a si muritu.

▽ (*Dr. Mühlfeld*) marele barbatu de statu alu Austriei a muritu sambata nóptea spre dumineca adeca in 24 maiu.

△ („*Veteranon Verein*“) din Agmunden va tiené in vér'a acést'a serbarea santírei flamurei. Ca matrón'a flamurei e rogata archiduces'a Gizela, carea va fi representata prin soci'a contelui Crenneville.

△ (*Scaldile de la Carlsbad*) in auulu acést'a nu sunt asié vióie ca in ceialalti ani, de si sunt si pana acum o multíme de óspeti. Caus'a este cá mai mare parte a óspetíloru sositu pana acum sunt morbosí, si pe langa acést'a atátu sunt de retrasi, incátu pe la siepte óre sér'a abié se mai vede unde si unde cáte o fíntia, fara toti se retragu prin cuartire. Neci representatiuni teatrale nu se tienu, si in contra acesteia se si plangu tare, mai tare se plangu inse contra tacsei, ce au a platí pentru musica. Fieste care óspe e detoriu a solví pe luna 3 florini pentru acést'a si totusi e rea. Decumva se tienu reuniuni, publiculu numai asié póte intrá déca solvesce intrare deosebitu.

△ (*Maiatulul Brasioveniloru*) ce érá sê se tiená in 15 maiu, din caus'a ploiloru multe nu s'a potutu tiené pana in 18 maiu, candu s'a si tienutu cu celu mai frumosu succesu.

× (*Suntemu rogati*) a incunoscinti'a on. publicu cetitoriu, cá in urm'a unei dispusetiuni nóue, bani de prenumeratiune la poesíle lui Ionitia Badescu, de aci nainte sunt a se adresá la Dlu Nicolau Ioanovicu negutiatoriu, strad'a arborelui verde nr. 7.

△ (*Necrologu.*) Pavelu Maniu, parocu romanu gr. orientalu in Lugosiu si asesoru consistorialu dupa unu morbu mai indelungatu, in etate de 63 ani, a repausatu in Domnulu in 15/27 maiu 1868 la 2 óre dupa amedi. Inmormentarea s'a tienutu dupa ritulu gr. orient. vineri in 17/29 maiu 1868 la 10 óre inainte de amedi. Fia-i tierin'a usióra!

Literatara si arte.

▽ (*A esitu de sub tipariu*) opulu intitulatu: „*Revolutiunea romana din anulu 1848, Musiatoiulu*“ de Alesandru Pelimonu. Unu opu din cele mai interesante, si care cuprinde in sine cu de ameruntulu tóte fasele prin cari a avutu a trece Romani'a in acele tempuri critice. Opu acést'a contine mai bine de 300 pagine, si se afla de vendiare la autorulu in Bucuresci. Pretiulu unui esemplariu este 9 lei vechi.

△ (*Program'a*) conferintiei publice literarie a societátií tenerimei romane din Oradea mare, ce s'a tienutu in 2 juniu, adeca marti dupa Rosalii la 1/28 óre sér'a in sal'a otelului la „Arborele verde“ e urmatórea: A) Conferinti'a literaria a societátií: 1) Cantecu saluatoriu intonatu prin corulu vocalu alu alumníloru seminaristi. 2) Discursu de deschidere rostitu prin D. conducatoriu alu societátií, Iustinu Popfíu. 3) „Mersulu lui Mihai“ piesa musicala, esecutata pe violina si flauta de orsiestrulu alumníloru seminaristi cu coperarea dloru juristi Stefanu Marcu si Eli'a Traila. 4) „O fantoma“ poesia de Elia Traila, dechiamata de autoriulu. 5) „Lips'a unui institutu pentru educatiunea feteloru in Oradea-mare“ disertatiune de Asentiu Gait'a juristu, dechiamata de autoriulu. 6) „Cantu nationalu“ cantatu de corulu amintitu. 7) „Viersulu unui romanu“ poesia de A. Muresianu, dechiamata de Alesandru Lucaciu stud. cl. VII. 8) „Cavatín'a“ din oper'a Ugo conte di Parigi, esecutata pe violina si flauta de orsiestrulu amintitu. 9) „Trilogu despre poesí'a romana populara“, produsu de Nic. Zigre jur. III, Damianu Dragonescu jur. II. si Ios. Botto jur. III. 10) „Suvenirea

Romei" cantata de corulu amintitu. — B) Academia limbistica a alumniloru seminaristi. 1) Mersulu lui Hunyadi" esecutatu pe violina si flauta de orsiestrulu amintitu. 2) Declamatiune romana „Limb'a romanésca" poesia de G. Sionu dechiamata de Ign. Szilágyi stud. cl. VIII. 3) Declamatiune magiara „o poesia" rostita prin Stefanu Venteru cl. VIII. 4) Declamatiune germana „Ruhe" poesia de Lud. Bechstein, rostita prin Giorgiu Bradu cl. IV. 5) Ros'a de Craiov'a cantata de corulu amintitu. 6) Declamatiune francesca: „La vie humaine" de Bossuet rostita de Vas. Tamasiu cl. V. 7) Declamatiune italiana din „Orlando Furioso" de Lud. Ariosto rostita de Georgiu Sfurle cl. V. 8) Declamatiune romana „Fratiloru sê ne unimu" de Ios. Vulcanu rostita de Lazaru Jerne cl. VIII. 9) „Trei floricele" piesa musicala esecutata pe violina si flauta de orsiestrulu amintitu. Dupa aceste „Cuventulu de incheiare" prin D. Conducatoriu, si in urma „Descepta-te romane" intonatu de corulu vocale si orsiestru la olalta. Sal'a va fi ajustata elegantu. Intrarea libera pentru publiculu de ambele sexe. Dupa productiune se va arangia totu in aceeaasi localitate, petrecere de jocu.

Din strainetate.

△ (*Sultanulu Turciei*) si-a procuratu flori din Nizza de unu milionu si diumetate de piastri. Acést'a apoi e chiar spesire domnésca.

△ (*Lui Masimilianu*) dupa cum scrie o fóia francesca, mesicianii voiescu a-i aredica unu monumentu pe colin'a unde l'au inpuscatu. La realizarea scopulu acestuia unii, cu asié iutíme s'au apucatu, de guvernulu a fostu silitu sê intrevina. De altmintrelea loculu acelu de trista souvenir e plantatu cu flori.

△ (*Petrile scumpe sunt superflue*). Gaudin, unu chemicu francescu, cu ajutorulu chemiei asié diamantu, rubinu, smaragdú si zefiru scie prepará, cari sunt chiar asié de lucitóre si tiapene ca petrile scumpe.

△ (*Napoleonu ca inimiculu musicei*). Dupa cum se scrie, principele de corona a Franciei, aréta o aplicare fórté mare spre musica; ér' imperatulu Napoleonu e fórté neazitu pentru acést'a, cá-ci n'ar voi ca in locu de unu Napoleonu se créscá unu Ludovicu de Bavaria. „Nu voiescu — a dîsu — ca fiulu meu se ajunga unu Coburg.“ (Unu Coburg asîsderea scrie opere).

△ (*Parechi'a cea de antâiu de ómeni au fostu negri*). Unu americanu cu numele Smith dice cá, ómenii de la natura sunt negri, si cá Adamu si Eva pana n'au mancatu din pomulu opritu au fostu negri; mancandu inse din acést'a, de rusîne, au galfedîtu si mai in urma au devenitu albi.

△ (*O pedépsa infióratóre*). O femeia din Chili înainte de acést'a cu 15 ani, a inpinsu pe barbatulu seu de pe unu verfu de sténcia in prepastia ca sê móra. Barbatulu inbordandu-se de pe marginea sténciei s'a prinsu din intemplare cu manole de o tufa, si asié stá spondiuratu de asupra prepastiei. Femei'a, ca sê oada, s'a pusu si cu unu cutîtu i-a taiatu tóte venele de la mani, pana, nefericitulu a si cadiutu in prepastia, unde si-a aflatu si mormentulu. Acum, acestu monstru de femeia de atunci, adeca de 15 ani siéde in temútia si pe fia-care luna capeta cáte 100 de betie in patru ronduri, adeca pe luna de patru oti cáte 25.

△ (*Contele Chorinsky*) in Múnchen s'a bolnavitu fórté greu, si pentru acést'a procesulu abié se va poté pertracta pana la midiloculu lui juniu.

△ (*In Franchfurt*) sub treptele turnulu besericii catedrale lucratorii au aflatu mai adunadi unu cadavru trecut in putrediuene. Au mai aflatu cáte-va perini si nisce vestiminte sdrentiuróse, si din aceste s'a veditu; cá cineva a trebuitu sê si siéda acolo. De pre cadavru aflatu, au conosciutu cá e unu cersitoriu betranu, care, mai multi ani a cersitu la us'a besericeii. Au aflatu la elu si o cheia cu carea se potea deschide us'a turnulu. Dar din tóte cáte s'au aflatu, mai interesanta e sum'a de 3000 de taleri, cari erau bagati in pungi de piele si ascunsi pintre trepte. Intréga sum'a a statu totu din cruceri si grosítie, semnu, cá betranulu i-a agonisitu cu cersitulu.

△ (*Mórté grabnica*). Cardinalulu D'Andrea murindu cu o mórté grabnica in Rom'a, unele foi scriu cam suspiciosu despre acést'a. — Poporulu italianu a avutu mari sperantie in cardinalulu acést'a, care unu tempu indelungatu a fostu totu in discordia cu pontificele si credea cá dinsulu va fi in stare a aredica de nou scaunulu Romei.

△ (*Memoriile reginei din Anglia*). Dupa cum se aude, regin'a Victoria si-scria memoariulu seu. In opulu acést'a regin'a descrie cu de amenuntulu tóte acele, ce in oper'a, nu de multu esita, numai le-a atinsu pe scurtu. Dupa o alta scire, in opulu acést'a regin'a va scriá despre barbati de statu, militari si alte celebritáti, cu cari dinsa a avutu mai adeseori coatingeri in viétia. Pentru acést'a opulu acést'a neci nu va esi de curundu la lumina, cá-ci regin'a asié doresee ca numai dupa mórtéa ei sê se cdeie.

△ (*In senatulu Americiei*) este si unu croitoriu care si-continua neintreruptu meseria, si candu vine tempulu de siédintia, atunci arunca rifulu, aculu si fórfecile si se duce in senatu. In dílele trecute candu se pertractá chiar procesulu lui Johnson a tienutu o vorbire lunga si uriciósa, incátu abié lu-mai poteau asculta. Odata lu-agraiesce unu altu membru alu senatulu: „Mr. Spirs, gata odata vorbirea, cá pe 4 óre ai dîsu cá-mi vei gatá roculu, si acuma sunt diumetate pe patru!“ — „Lasa-me se vorbescu barem, cátu mi-trebue in caus'a stateloru unite, si ascépta pana la cinci óre cá pe atunci tí-lu tramitu a casa“ — respunse croitorulu — „ba dicu, déca nu-ti tieni vorb'a, atunci mi-oi lucrá cu altulu“ — i respunse agraitoriulu. — si Mr. Spirs in cinci minute si gatá vorbirea si s'a dusu a casa sê gate roculu colegulu seu.

△ (*Giulotimulu*) sub care a sangeratu Ludovicu XVI-le, de presentu e in posesiunea unui advocatu din Toulou. Gadelé Samson fiindu odata in lipsa de bani, a vendutu cu 80 de franci „muirea lui Ludovicu XVI.“ — dupa cum numea elu giulotimulu sub care a muritu Ludovicu — la unu negutiatoriu de feru, care, lemnulu punendu-lu pe focu, ferulu la pastratu in bolta. Proprietariulu de acum asié a devenitu in posesiunea aceleia, cá escuandu pe ferariulu pentru ceva detoria, si punendu-si ochii intre alte fere si pe acést'a, l'a luat si pe acést'a, si la tienutu pentru sine. E scriu pe elu numele lui Ludovicu, si anulu lun'a si diu'a in care a fostu decapitatu.

△ (*Imperatés'a Eugenia e maniósa*). In unu consiliu ministeriale luandu parte si imperatésa Eugenia, Napoleonu imperatulu a fostu cu unu spiritu resbeliev cu multu mai mare decátu cum se aréta inaintea lumii, ér' imperatés'a din contra, a fostu cu totul pentru pace si sustinerea pazei. Divergendu deci in pareri imperatés'a Eugenia de barbatulu ei a eschiamatu: „déca se

intempla ast'a asié, atunci paresescu Franci'a! — „si unde ai merge?“ — întrebà imperatul suridiendu, — dupa putina cugetare „me ducu — dîse imperatés'a — si pana la marginea lumii — me ducu in Islandi'a“, imperatul facundu unu complimentu respunse — „dta ai mai fostu si in Scoti'a, si asié poti merge si in Islandi'a.“ — Si asié imperatés'a merge in Islandi'a de mania.

△ (*O gluma a poporului Neapolitanu*). Unu calugaru trecandu peste unu cotu de mare cu luntriti'a unui pescariu, întrebà de acest'a asié cam in gluma: „siedîndu voi câtu-i diu'a totu pe mare cu luntriti'a nu ve temeti câ, muierile vóstre fiindu totu singure a casa, se voru face necredintióse vóe, — si câ prunciî cari i-aveti, nu sunt póte de la altii?“ — „Nu, de felii dle parinte — respunse acest'a — câ-ci, candu sunt pruncutiî nostri de siese ani, i-tîpâmu in mare, si déca sciu innotá, atunci sunt ai nostri, ér' déca nu, atunci i-facemu calugari.“

△ (*In satulu Löschitz*) langa Elb'a este o vila in carea locuesce unu omu de cei pii. Pe o pórtã a gradinei e scrisu: „veniti aici cei usteniti si flamandi“, — ér' pe alt'a: „intrarea e oprita.“

△ (*Regele sport-ului*). Acest'a e epitetulu cu care l'a onoratu opiniunea publica a Americi pe Mr. Petmans, care dupa ce a invinsu pe toti sportsmanii americani, a caletoritu in Angli'a, ca sê invinga si pe maiestrii acestei arte. Mr. Petmans, candu a fostu mai grasu si mai robustu, a fostu de 75 puncti de greu, éra acum e de 63 de puncti cu haine si cu lantiulu de aur cu totu. E celu mai micu si mai uscatu intre toti sportsmanii din lume. In dílele trecute s'a prinsu cu unu lordu, si o greutate de 90 de puncti a trebuitu sê mai acatie de sine, ca sê fia asemene cu lordulu, si l'a invinsu. Mr. Petmans a dísu câ se prinde cu toti câti sunt in Angli'a si pe toti i-invinge.

△ (*Siese copii inecati*). Din unu institutu de crescere din Londra, mergundu invetiatoriulu cu siette copii la scaldã, indata ce au intratu in apa, au fostu rapiti de valuri, si afara de unulu, nesciundu toti ceialalti siese a inotá, s'au innecat totu siese.

△ (*Eu sum prusiana*). Proprietarés'a unui institutu de fete din Drezd'a, la dorinti'a conducatoriului de cantu, a procuratu piese nóue, cari la 9 óre le-a inpartítu între eleve. La unu spre diece óre candu a venitu conducatoriulu ca sê încépe prelegerea, s'a sculatu o fetitia de 11 ani, si l'a trasu la respundere, câ cum sê cante ea posesi'a acest'a: „Eu sum prusiana!“ — „La tóta intemplantia — continuà fetiti'a — trebue se fia ceva retacire in lucru, câ-ci conducatoriulu ar' poté scii fórté bine câ, eu nu sum prusiana, ei hanovarana.“ La acest'a s'au aprinsu si celelalte fetitie si s'au dechiaratu, câ ele nu potu folosi pies'a acest'a, de órace ele nu sunt prusiene. Intre fetitie a eruptu unu cravalu formalu.

△ (*Johnson*) presiedintele republicei americane, cu 19 voturi contra 35 a fostu absolvitu de sub acusa. Numai inca unu votu a lipsitu din maiortatea de trei a dóu'a parte ca sê fia dechiaratu de vinovatu.

Gácitura de siacu.

De Ioane S. Alutanu.

sciu	sciu	pescu;	ta-	Nu	-mi	me	Ta-
sciu	re	cum	nu	to-	re,	u-	le
de	Nu	se	'ntre-	sa	su-	ne,	ce
te	a-	un-	escu.	na,	bá	die-	ca-
de	'ti	ju-	te	ni-	ce	de	ti-
tâ	iu-	vi-	Din	fe-	iu-	de	Bu-
spu-	tia	t'a	Cestu	In	me	pe	ru
bescu	ne,	na,	ti-	cã	do-	bescu!	siertu

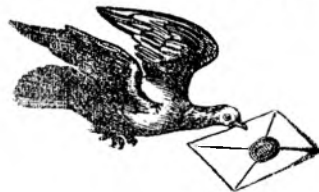
Se póte deslegá dupa saritur'a calului.

Deslegarea gáciturei de siacu din nr. 15.

Ah! mi doru, mi doru de tine
 Angerasiu cu dulci lumine
 Ah! mi doru si plangu de giale
 Totu privindu in a ta cale.
 Dî si nópte cu dorere
 Doiosu sufletu-mi te cere
 Si cu dulci, cu blande siópte
 Te chiemu vecinicu dî si nópte.

Deslegare buna primiranu de la dómnele si domnisiórele: Iulia Suci, Valeria Papp, Maria Cirle, Teresia Papp, Anica Bogdanu, Maria Bogdanu, Carolina Bolocanu, Anastasia Leonoviciu, Luisa Murgu, Cornelia Cadariu, Lauru Ionescu, Julia Josa, Maria Carpinisianu, Elisabeta Olteanu, Maria Brasiovanu, Zenia Montia, Clementina Ciucuru, Cleopatra Miculescu; si de la domni: Victoriu Baritu, Nicolau B. Maciucã, Ioanu Sturza, Avramu Stanc'a, Grigoriu Stoiacoviciu, Basiliu Dragosiu.

POST'A REDACTIUNEI.

Tabloulu nationalu, care se va dá ca promiu prenumarantiloru acestei foi, e gata. Espedarea se va încépe cu finea soptemanei urmátore.

Definiitionile morale se voru publicã, — despre teatru amu primu cu bucuria si insciintiãri mai speciale.

C. N. Fii cu rabdãro, câ-ci redactorulu nu e a casa, a caletoritu in Biharea.

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu: **IOSIFU VULCANU.**

S'a tipãritu in Pest'a 1868. prin Alesãndru Kocsi (in tipografi'a lui Érkövi, Galgóczi si Kocsi.) Piat'i'a de pesci Nr. 9.